

Wettelijk pensioensparen levert niets op

Gert Peersman (column verschenen in De Standaard op 15/11/2022)

Zodra ik begon te werken, deed ik aan wettelijk pensioensparen. Een comfortabele oude dag was toen het de laatste van mijn zorgen, maar de bank voorspelde mij een indrukwekkende pensioenspaarpot en door het fiscale voordeel leek het mij een no-brainer. Als je geld stort in een pensioenspaarfonds bij een bank of een pensioenspaarverzekering neemt bij een verzekeringsmaatschappij, heb je immers recht op een fiscaal voordeel. Voor stortingen tot 990 euro krijg je vandaag een belastingvoordeel van 30 procent (+ gemeentebelasting) of 25 procent voor stortingen tot 1.270 euro. Destijds was het voordeel nog interessanter.

Achteraf bekeken was dat een slechte beslissing. Over de jaren wordt het fiscale voordeel volledig opgegeten door de bank of de verzekeraar, en uiteindelijk leg je er zelfs op toe. Het is verstandiger om de belastingen te betalen en het resterende bedrag in een passief indexfonds te beleggen zonder fiscaal voordeel.

Bij een pensioenspaarfonds betaal je instapkosten die kunnen oplopen tot 3 procent en jaarlijks tussen 1 procent en 1,7 procent beheerskosten. Voor pensioenverzekeringen zijn de kosten nog hoger. Die kosten dienen onder andere om specialisten te betalen die de financiële markten op de voet volgen en bedrijven analyseren waar het fonds in belegt. Uiteraard is het ook een lucratieve winstbron voor banken en verzekeraars omdat pensioenspaarders geen alternatief hebben om het fiscale voordeel te krijgen. Tenslotte betaal je 8 procent belastingen op het bijeengespaarde kapitaal wanneer je de leeftijd van 60 jaar hebt bereikt.

Een passief indexfonds verdeelt het geld daarentegen gewoon over alle aandelen in een index, zonder zich in die bedrijven te verdiepen. Zo bevat de MSCI World Index meer dan 1.500 aandelen van over de hele wereld. Het rendement van het fonds correspondeert met de prestaties van al die bedrijven. Gemiddeld doen passieve indexfondsen het even goed als pensioenfondsen of verzekeringsproducten. In de praktijk investeren veel pensioenfondsen het geld zelfs gewoon in verschillende passieve indexfondsen. Er bestaan ook indexfondsen voor obligaties en grondstoffen. Je kunt dus zelf bepalen hoeveel risico je wil nemen met je pensioenspaarpot.

Het cruciale verschil is dat de kosten van indexfondsen veel lager zijn omdat er geen actief beheer aan te pas komt. Bij aankoop en verkoop betaal je een beurstaks van 0,12 procent en jaarlijks slechts 0,15 procent beheerskosten. Er is ook geen eindbelasting bij je 60ste verjaardag. Banken en verzekeraars zullen er geen reclame voor maken, maar je kunt indexfondsen makkelijk aanschaffen via een gratis rekening op een beleggersplatform.

Als je de pensioenleeftijd nadert, hebben banken en verzekeraars te weinig tijd om het belastingvoordeel volledig af te romen, maar bij het begin van je loopbaan is wettelijk pensioensparen een slecht idee. Over een hele loopbaan bekeken verlies je makkelijk enkele duizenden euro's in vergelijking met passieve indexfondsen. Zelf heb ik dat te laat ingezien.

Voor iedereen die al eventjes aan pensioensparen doet, komt daarbovenop dat de regering-Michel serieus heeft gegraaid in de pensioenspaarfondsen om de begrotingscijfers tijdelijk op te smukken ten koste van latere begrotingen. Tussen 2015 en 2019 heeft de regering namelijk ieder jaar 1 procent van het bijeengespaarde kapitaal als belasting geïnd, met dien verstande dat de 8 procent eindbelasting bij de 60ste verjaardag wordt verminderd met de vervroegd geïnde sommen. Voor de pensioenspaarder lijkt die vervroegde inning op het eerste gezicht onschuldig, maar dat betekent wel dat je tot aan je pensioen op dat bedrag geen rendement meer krijgt. Netto is dat voor velen een bijkomende belasting van meer dan duizend euro.

Het fiscale voordeel zou beter afgevoerd worden, de vrijgekomen middelen zouden beter gebruikt worden om de belastingen op arbeid structureel te verlagen. Het systeem komt neer op een subsidie van de overheid aan banken en verzekeraars.

Sommigen zullen misschien tegenwerpen dat de fiscale stimulus gezinnen tenminste aanzet om meer aan pensioensparen te doen, wat op zich een goede zaak zou zijn, maar zelfs die vlieger gaat niet op. Uit onderzoek in Denemarken blijkt dat gezinnen alleen maar geld verplaatsen van klassieke spaarproducten naar pensioenspaarfondsen als de overheid fiscale subsidies geeft die pensioenspaarfondsen aanmoedigen. Voor iedere euro fiscaal voordeel neemt het totale spaargeld van gezinnen met amper één cent toe. Trek daar de bijkomende kosten van banken en verzekeraars van af, en het resultaat is dat gezinnen door de fiscale stimulans niet meer, maar minder appeltjes voor de dorst hebben bij het bereiken van de pensioenleeftijd.